

STREDOEURÓPSKE HUMANISTICKÉ FÓRUM 2020

HUMANIZMUS A VÝZVY
21. STOROČIA

SPOLOČNOSŤ PROMETHEUS
– združenie svetských humanistov

STREDOEURÓPSKE HUMANISTICKÉ FÓRUM 2020

HUMANIZMUS A VÝZVY 21. STOROČIA.

ISBN: 978-80-570-2640-2

9 788057 026402

Zostavovateľ:	PhDr. Roman Hradecký (ed.)
Recenzenti:	prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc. doc. PhDr. Matej Beňo, CSc.
Jazyková korektúra:	PhDr. Ľudmila Šimčáková
Vydavateľ:	Spoločnosť Prometheus – združenie svetských humanistov
Sadzba:	Danielson, s.r.o.
Tlač:	Danielson, s.r.o.
Vydanie:	Prvé
Počet strán:	180
Rok vydania:	2020
Náklad:	500 kusov

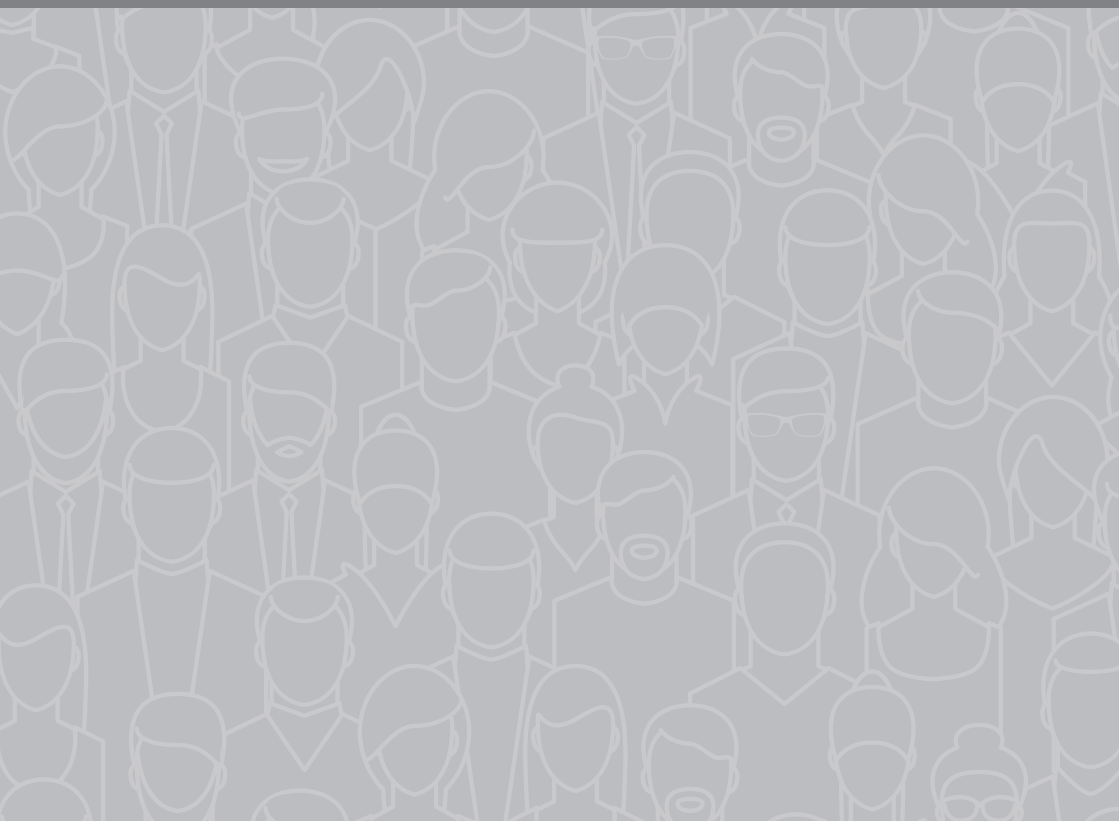
Vydané vďaka podpore Humanists International, nadácie Pantheon Foundation, Jána Miadoka i členským príspevkom, darom a podielu z 2 % daní, ktoré venovali naši členovia a sympatizanti.

SPOLOČNOSŤ PROMETHEUS – združenie svetských humanistov
Pod Bánošom 14 • 974 11 Banská Bystrica
e-mail: office@prometheus.sk • www.prometheus.sk

POSTAVENIE HUMANISTICKÝCH (SEKULÁRNYCH) OBČANOV NA SLOVENSKU A V STREDNEJ EURÓPE

Právnik a publicista **JUDr. Marián Bat'ala** tridsať rokov pracoval v štátnej správe v oblasti kontroly, naposledy na Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky. Dlhodobo sa venuje problematike pôsobeniu katolíckej cirkvi v spoločnosti a jej novodobým dejinám. Vydal monografiu Čierna má zelenú (2005) o rekatolizácii Slovenska podľa plánu slovenských biskupov. Spolu s Ondrejom Dányim spracoval a vydal ďalšiu monografiu Recidívy klerikalizmu - Slovenská republika a Vatikánske zmluvy (2006). Je autorom viacerých článkov a recenzií k danej problematike. V súčasnej dobe spracováva sériu článkov Pontifikát Pia XII. a archívy Vatikánu zverejnenou na stránke Spoločnosti Prometheus – www.promethues.sk.

Je dlhoročným členom Spoločnosti Prometheus. Viac ako desaťročie, štrnásť rokov, je podpredsedom Spoločnosti Prometheus – združenia svetských humanistov. Žije v Košiciach.

Dvadsať rokov Základnej zmluvy Slovenskej republiky so Svätou stolicou

Abstrakt

Analýzou obsahu osobitných zmlúv uzavretých medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou, ale aj poukázaním na spôsob ich prípravy a ratifikácie ako postupného procesu klerikalizácie spoločnosti autor dokazuje ako sa cieľavedome narušujú všeobecne platné princípy v oblasti ľudských práv v prospech pozitívnej diskriminácie katolíckej cirkvi a jej veriacich. Dokladuje ako uzavretie tzv. Základnej zmluvy pokračovalo uzatvorením následných čiastkových zmlúv v oblasti vzdelávania a duchovenskej služby v ozbrojených silách, čo opäť prehĺbilo priebeh likvidácie svetonázorovej neutrality štátu. Vysvetľuje prečo ďalšie zmluvy – o výhrade vo svedomí a financovaní cirkvi viedli k eskalácii konfliktu v spoločnosti a prečo neboli doposiaľ prijaté.

Abstract

By analyzing the content of special treaties concluded between the Slovak Republic and the Holy See and pointing out the method of their preparation and ratification as gradual process of clericalization of the society, author proves purposeful violation of universal principles in the field of human rights in favor of positive discrimination of the Catholic Church and its believers. He documents how the conclusion of the so-called Basic Treaty continued with the conclusion of subsequent partial agreements in the field of education and clerical service in the armed forces, which again deepened the process of liquidation of the worldview neutrality of the state. He explains why other treaties – considering conscientious objection and church funding - have led to an escalation of the conflict in the society and why they have not yet been adopted.

Právo žiť podľa vlastného presvedčenia a svedomia bez zasahovania a nátlaku cirkvi a štátu považujeme za základné právo občana demokratického štátu. Sloboda vyznania sa nemá obmedzovať len na slobodu náboženského vyznania tak ako je to ustanovené v zákone *O slobode náboženskej viery a postavení cirkvi a náboženských spoločností*¹. Tento zákon by mal určovať úlohu štátu ako regulátora svojho vzťahu k cirkvám, aby cirkvi negatívne nepôsobili pri riešení správnych a politických záležitostí a pri rozhodovaní aj o otázkach, ktoré súvisia s občianskym postavením veriacich. Spolitizovanie cirkví a náboženských spoločností nikdy neprinieslo pre veriacich nič pozitívne. Občan by však mal mať možnosť občiansky a politicky sa emancipovať prostredníctvom štátu, vyhlásením náboženstva za prísne súkromnú záležitosť.

Výhrady k súčasnej situácii v tejto oblasti a predstavy o budúcnosti nesledujú cieľ dotýkať sa presvedčenia nábožensky veriacich spoluobčanov. Sú iba reak-

1 Zákon č. 308/1991 Zb. v znení zmien a doplnkov.

ciou na javy, ktoré vedú k porušovaniu práv občanov bez náboženskej viery, ale aj občanov veriacich v schopnosti človeka. Občanom s nenáboženským svetonázorom ide prevažne o pozitívne postoje. Ak ich niekto nechce brať na vedomie a dať im možnosť prezentovať sa v občianskej spoločnosti, škodí nielen im, ale celej spoločnosti.

Činnosť štátnych a verejnoprávnych inštitúcií sa opäť spája s činnosťou cirkví. Je to dôsledok toho, že Slovenská republika a jej vláda nemá od začiatku svojej existencie spracovaných a parlamentom schválenú štátnu cirkevnú politiku, od ktorej by sa odvíjala aj právna úprava vzťahu štátu k cirkvám a náboženským spoločnostiam. Takýto stav vyhovuje len tým, čo chcú vybudovať štát na zášľach náboženského fundamentalizmu. Tento zámer sa darí realizovať postupnými krokmi všetkých slovenských vlád, ktoré boli pri moci od roku 1993 až doteraz. Najdôležitejším krokom bolo vyjednanie konkordátu a jeho schválenie v roku 2000. Hlavným dokumentom je „**Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou**“², ktorá má zásadný význam pre činnosť katolíckej cirkvi a je pre ňu politickým a právnym fundamentom na presadzovanie vlastných záujmov.

Podnet k jej vypracovaniu dal v roku 1997 Vladimír Mečiar, v tej dobe predseda vlády Slovenskej republiky, keď v Trenčianskych Tepliciach, v júli 1997 vyšiel s iniciatívou prípravy tzv. Veľkej zmluvy³, ktorá by upravovala vzťahy medzi štátom a katolíckou cirkvou. Keď sa v roku 1998 dostali k moci kresťanské založené strany a hnutia, základ už bol vybudovaný, nič a nikto nebránil prijatiu tejto zmluvy.

V predkladacej správe Národnej rade Slovenskej republiky⁴ je okrem iného uvedené, že v júli 1997 bola zriadená Zmiešaná komisia na prípravu Základnej zmluvy. SR zastupovali: minister zahraničných vecí SR – predseda slovenskej časti komisie, podpredseda vlády pre legislatívu, minister financií, minister kultúry, minister obrany, minister spravodlivosti, minister práce, sociálnych vecí a rodiny a minister školstva.

Svätú stolicu zastupovali: Luigi Dossena apoštolský nuncius v SR - predseda časti komisie zastupujúcej Svätú stolicu, kardinál Ján Chryzostom Korec, Rudolf Baláž - predseda Konferencie biskupov Slovenska a biskupi Vladimír Filo, František Rábek a Milan Chatur.

Vláda SR schválila návrh na uzavretie zmluvy 16. 8. 2000 a vyslovila s ňou súhlas 27. 11. 2000 tri dni po jej podpísaní. V predkladacej správe⁵ sa konštatuje, že prijatie Základnej zmluvy nebude mať dopad na štátny rozpočet a bude si vyžadovať legislatívne zmeny a doplnenia, ktoré predložia príslušní členovia vlády. Ministerstvo zahraničných vecí SR pripravilo publikáciu „*Základná zmluva medzi*

2 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 326/2001 Z. z.

3 Návrh na vyslovenie súhlasu Národnej rady Slovenskej republiky s ratifikáciou Základnej zmluvy medzi Slovenskej republiky a Svätou stolicou podpísanej vo Vatikáne dňa 24. Novembra 2000, parlamentná tlač 845/2000, 2. Volebné obdobie Národnej rady Slovenskej republiky.

4 TAMTIEŽ.

5 TAMTIEŽ.

Základná zmluva bola podpísaná vo Vatikáne 24. 11. 2000 predsedom vlády SR Mikulášom Dzurindom a štátnym sekretárom Svätej stolice kardinálom Angelom Sodanom. Národná rada SR s ňou vyslovila súhlas už 30. 11. 2000 a prezident SR ju ratifikoval 4. 12. 2000. K výmene ratifikačných listín došlo dňa 18. 12. 2000, keď zmluva nadobudla platnosť. Žiadna medzinárodná zmluva SR neprešla za takú krátku dobu, 24 dní, procesom od podpísania, cez schválenie, ratifikáciu až po nadobudnutie právoplatnosti. Proces jej tvorby bol pred verejnosťou utajovaný, lebo nebolo žiaduce, aby sa k nej vyjadrovali či už právnici alebo široká občianska verejnosť preto, že išlo o zmluvu, ktorá znevýhodňuje Slovenskú republiku a podriadiuje ju katolíckej cirkvi. Keď sa ukazovala snaha o verejnú diskusiu k pracovným verziám tejto zmluvy, považovali to vtedajší vládcovia priam za svätokrádež. „*Vraj o takej chúlostivej veci ako je zmluva so Svätou stolicou, sa možno sporit' až po jej schválení na vládnej úrovni*“⁷.

Na posúdenie toho, že pre Svätú stolicu je táto zmluva výhodná a Slovensko sa dostalo do jej područia, postačuje pozorne si prečítať text zmluvy, pretože takmer v každom jej článku, prípadne jeho odseku sa uvádza, že: „*Katolícka cirkev má právo...*“ alebo „*výlučné právo...*“, „*Slovenská republika uznáva...*“, „*Slovenská republika bude rešpektovať...*“, „*Slovenská republika vytvára podmienky...*“, „*Slovenská republika garantuje...*“, „*katolícka cirkev môže nadobúdať...*“⁸. Formulácie jednotlivých článkov zmluvy poukazujú na to, že Svätá stolica má vo zvrchovanom, nezávislom štáte, v Slovenskej republike, všetky možné práva (16 článkov a odsekov), ktoré treba hodnotiť ako nadštandardné a Slovenská republika má vo svojej vlastnej krajine voči cudziemu subjektu iba povinnosti a záväzky (13 článkov a odsekov). Takáto zmluva je priamym vyjadrením *pokory, podriadenosti* a straty vlastnej hrdosti a dôstojnosti Slovenskej republiky pred Svätou stolicou.

Má charakter medzinárodnej zmluvy, bola schválená a ratifikovaná. Tým sa stala pre Slovenskú republiku záväznou a nadradenou slovenským zákonom⁹ (čl. 7, ods. 5 Ústavy SR). Rozhodnutie našich politikov, ktorí zmluvu s Vatikánom iniciovali, pripravili a schválili ako sa už preukázalo, má d'alekosiahle veľmi negatívne dôsledky, ktoré už využívajú alebo lepšie povedané zneužívajú klerikáli.

Ako sme už v súvislosti s vyjednaním a vypracovaním „*Základnej zmluvy*“ uviedli, Slovenskú republiku zastupovali ministri vlády. Svätú stolicu, zastupovali až na veľ'vyslanca (nuncia) Vatikánu v SR, katolícki biskupi Slovenska, teda okrem osoby nuncia, tiež občania Slovenskej republiky. Ak naši vlastní občania oficiálne zastupujú cudzí štát a iniciatívne konajú v jeho prospech vo veľ'mi zásadnej veci, dokonca s vedomím vlády a zákonodarného zboru, treba si položiť otázku, akí sú to občania, aký je ich vzťah k vlastnej krajine a jej občanom a aký je tento vzťah k protistrane, teda k Vatikánu?!

6 TAMTIEŽ.

7 Denník Pravda, z 2.12.2000.

8 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 326/2001 Z. z.

9 Ústava Slovenskej republiky, zákon. č. 460/1992 Zb. v znení zmien a doplnkov.

V tomto smere existuje viacero vysvetlení a odôvodnení. Jedno z nich by mohlo byť aj také, že slovenskí občania zastupujúci pri vyjednávaní Svätú stolicu boli v dobe pred novembrom 1989 (ČSSR – Československá socialistická republika) aktívne činní v tzv. tajnej, resp. podzemnej cirkvi. Táto vyvíjala rôznu deštrukčnú činnosť proti vtedajšiemu česko-slovenskému spoločenskému a štátnemu zriadeniu a aktívne konala v prospech Vatikánu. Aktéri zmluvy, ktorí vtedy bojovali v plnom nasadení proti nimí nenávidenému socialistickému zriadeniu boli vo svojom odhodlaní takí rozbehnutí, že si nestihli všimnúť a zrejme si ani neuvedomili, že situácia sa zmenila o 180 stupňov. A vo svojom boji pokračovali aj keď už nebola Slovenská socialistická republika, ale už bola Slovenská republika. Takže zo zotrvačnosti bojovali na strane Svätej stolice proti vlastnej republike. Vatikán im dal hodnosti a funkcie a rodná republika im dávala a dáva platy, majetky a financie na pokračujúci boj proti vlastnej krajine. Lebo Základná zmluva je jednoznačne proti Slovenskej republike.

PhDr. Peter Prusák, CSc. sa v roku 2003 vo svojej knižke „Odluka cirkvi od štátu“ k základnej zmluve v súvislosti s jej „vyjednávaním“ vyjadril excelentne a výstižne: „Slovenská republika uzatvorila medzinárodnú zmluvu s vlastnými občanmi.“¹⁰

K uvedeným skutočnostiam je potrebné uviesť ešte niekoľko pohľadov alebo položiť si pár otázok, prípadne uviesť niekoľko reálií.

Na začiatku 20. storočia Vatikán prijal nový Kódex kánonického práva¹¹, na základe ktorého začal vyjednávať a dohadovať konkordáty s jednotlivými štátmi najmä v Európe, napr. Bavorskom, Pruskom, Srbskom, Nemeckom a ďalšími. Všetky rokovania a dohodnuté znenia konkordátov trvali vždy niekoľko rokov, lebo Vatikán predkladal odvážne požiadavky a protistrany sa jeho agresivite bránili a vyjednávali. Československá republika napr. konkordát nevyjedнала preto, že tlakom Vatikánu sa nepodvolila. Ani ČSSR konkordát nemala. Po vzniku samostatnej SR a ČR boli zmluvy dohodnuté v rokoch 2000 a 2002. Česi kládli väčší odpor a pamätná je veta prezidenta Václava Klause: „V tejto podobe je nemožné a nepriechnodné zmluvu prijať a nie som ochotný ju podpísať.“¹² a Slováci odpor nekládli, lebo vyjednávali sami so sebou ako sme už uviedli. Konkordát Svätej stolice s Poľskom, ktoré je silne katolíckou krajinou, bol podpísaný v roku 1993 a v novej poľskej ústave z roku 1997 sa v článku 25, odst.4 uvádza, že vzťahy medzi Poľskou republikou a katolíckou cirkvou sú určené medzinárodnou zmluvou z r. 1993.¹³ Táto zmluva však bola Sejmom Poľskej republiky ratifikovaná až vo februári 1998, keď vstúpila do platnosti.

Všetky tie aktivity jednotlivých ministrov a diplomatov pri vyjednávaniach, ako aj neuveriteľná rýchlosť schvaľovacieho procesu tvorby a uzatvárania Základnej zmluvy, ale aj ďalších čiastkových zmlúv (ozbrojené zložky, školstvo a výchova)

10 PRUSÁK, PETER: Odluka cirkvi od štátu. AMA, Bratislava. 2003.

11 KOLEKTÍV: Kódex cirkevného práva, Zvon, 1994.

12 List VÁCLAV KLAUS, z 5. februára 2002, ministrom zahraničných vecí Českej republiky Cyrilovi Svobodovi, zdroj: <https://www.apologet.cz/?q=articles/id/108-dopis-prezidenta-vaclava-klause-ministru-zahranici-ohledne-smlouvy-cr-s-vatikanem>, navštívené 20. decembra 2020.

13 Zdroj: <https://www.sme.sk/c/2071506/polska-vlada-schvalila-dohodu-s-vatikanom.html>, navštívené 20. Decembra 2020.

svedčia o mimoriadnych kvalitách našich politických nominantov a taktiež o kvalitách celého zákonodarného zboru. Je to na neuverenie.

Ak by sa bolo o zmluve diskutovalo pred jej schválením, určite by nemohla byť prijatá v takej podobe ako je teraz platná v právnom poriadku SR. Základná zmluva diktuje Slovenskej republike obrovské inštitucionálne a budúce finančné povinnosti bez akejkol'vek záruky konkrétneho a vzájomne merateľného prospechu a ohrozuje tým samotné základy demokracie.

Keď po troch rokoch vyšli informácie o Základnej zmluve so Svätou stolicou na verejnosť a bola porovnávaná, posudzovaná a hodnotená viacerými právnymi kancelárkami, právnikmi, aj ústavnými, hodnotenia sa ani veľmi neodlišovali. Zaznelo, že je nevyvážená, nevýhodná, neštandardná, právne nevyppovedateľná, ale aj ponížujúca. Ide aj o to, že zmluva predurčuje aj ďalšie kroky, ktoré si Svätá stolica vytýčila a Slovenská republika odsúhlasila: čiastkové zmluvy a ďalšie záväzky a povinnosti s výchovou mladej generácie, financovaním cirkvi a jej úradov, rôznych organizácií, časopisov, rozhlasu, televízie a mnohých iných aktivít. Ak by bola politická vôľa a odvaha, mohlo by sa s tým niečo urobiť. Ale to nie je a v dohľadnom čase ani nebude. A takúto vôľu nie je vidieť ani za horizontom.

Po tom ako Základná zmluva nadobudla právoplatnosť, aktivity katolíckej cirkvi reprezentované Konferenciou biskupov Slovenska, KDH a SDKÚ pokračovali ihneď ďalej a na schválenie sa pripravovali ďalšie čiastkové zmluvy o ozbrojených silách a zboroch, o katolíckej výchove a vzdelávaní a o výhradách vo svedomí. Stručne sa o nich zmienime preto, že vychádzajú zo Základnej zmluvy, majú tak charakter medzinárodnej zmluvy a boli zanesené do právneho poriadku SR. Proces ich schvaľovania bol tiež interesantný, rýchly a predkladatelia sa snažili, aby bol čo najmenej prehľadný.

Podrobnosti o tzv. Vatikánskych zmluvách sú uvedené v knihe „**Recidívy klerikalizmu - Slovenská republika a Vatikánske zmluvy**“.¹⁴

Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o duchovnej službe katolíckym veriacim v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky¹⁵, ktorá bola podpísaná 21. 8. 2002 ako prvá z čiastkových zmlúv vyplývajúcich zo záväzku SR stanoveného v „Základnej zmluve“ v čl. 14, ods. 1 a 4¹⁶. Prezident SR ju ratifikoval 11. 10. 2002 a platnosť nadobudla 27. 11. 2002.

Na základe čl. 1 „Zmluvy...o duchovnej službe...“¹⁷ bol zriadený Ordinariát ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR, čo je vlastne osobitná diecéza na čele s ordinárom, ktorý má na starosti armádu, políciu, väzenstvo, hasičov, ale aj horských záchranárov. Vojského ordinára menuje pápež a má spravidla hodnosť

14 DÁNYI ONDREJ, BAŤALA MARIÁN: Recidívy klerikalizmu - Slovenská republika a Vatikánske zmluvy, Eko-konzult, Bratislava 2006.

15 Oznamenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 648/2002 Z. z.

16 Oznamenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 326/2001 Z. z.

17 Oznamenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 648/2002 Z. z.

biskupa. Podľa čl. 1, ods. 2 „Zmluvy...“¹⁸ je ordinariát právnickou osobou podľa právnych predpisov SR a podľa ods. 3 sa činnosť ordinariátu riadi kánonickým právom, apoštolskou konštitúciou *Spirituáli militum curae*¹⁹, touto zmluvou a právnymi predpismi Slovenskej republiky. Zákony SR sú uvedené na poslednom mieste.

Podľa čl. 10²⁰ SR zabezpečí finančné a materiálne potreby klerikov, ale aj činnosť ordinariátu, kostol, kúriu ordinára a primerané miesta bohoslužieb. Duchovní pôsobiaci v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch SR sú v služobnom pomere, majú prepožičané vojenské hodnosti a poberajú služobný príjem podľa platových predpisov pre dôstojníkov armády, resp. polície od príslušného ministerstva. Z uvedeného je zrejme, že Svätá stolica vydala bulu (dekrét) o zriadení ordinariátu, menovala na základe výlučného práva ordinára a všetky ostatné finančné a materiálne požiadavky zabezpečí zo svojich vlastných zdrojov štát. Nemôže to zabezpečiť inak, len z prostriedkov všetkých občanov. Prijatím čiastkovej zmluvy o duchovnej službe v ozbrojených silách sa individuálne práva zmenili na inštitucionálne zabezpečenú a financovanú službu vybranej skupine občanov štátu.

V špecifickom postavení sú aj duchovní vykonávajúci službu v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch SR. Špecifikum spočíva napr. v tom, že „*Ordinár pri výbere generálneho vikára a iných vikárov, ako aj pri výbere kňazov a diakonov pre duchovnú službu v ordinariáte rozhoduje nezávisle a výlučne; rozhoduje o ich vymenovaní, preložení, vzdaní sa služby a odvolaní podľa kánonického práva.*“²¹ Vyplýva z toho, že postavenie duchovných v týchto zložkách je nemiestne a neoprávnene nadradené a privilegované voči iným príslušníkom.

Ozbrojené sily a ozbrojené zbory SR ako významná organická súčasť štátu by nemali byť budované na náboženskej ideológii a náboženských hodnotách a nemali by sa v nich prejavovať žiadne cirkevno-politické tendencie a aktivity. Cirkev je ale štát v štáte.

„Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní“²², ktorej prijatie vplynulo z čl. 13, ods. 9 „Základnej zmluvy“²³. Platnosť nadobudla 9. 7. 2004. Táto zmluva je pre Cirkev veľmi dôležitá, lebo jej aplikovaním má neobmedzené možnosti ideologicky pôsobiť na mladú generáciu a tým aj na celú slovenskú populáciu v smere jej výchovy v kresťanskom duchu.

Ako veľmi zaujímavé sa javia skutočnosti, že zmluva o katolíckej výchove a vzdelávaní bola podpísaná 13. 5. 2004, Národná rada SR so zmluvou vyslovila súhlas už 20. 1. 2004, viac ako 3 mesiace pred jej podpísaním (!), prezident SR

18 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 648/2002 Z. z.

19 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 648/2002 Z. z.

20 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 648/2002 Z. z.

21 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 648/2002 Z. z.

22 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 394/2004 Z. z.

23 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 326/2001 Z. z.

ju ratifikoval 4. 6. 2004 a platnosť nadobudla 9. 7. 2004.

Preto sa tento postup javí ako akt právne neobvyklý. Podľa Prekladacej správy²⁴ Legislatívna rada Vlády SR návrh prerokovala 17. 6. 2003 a Vláda SR 9. 7. a 21. 8. 2003. V decembri 2003 Svätá stolica predložila návrh pripomienok k textu zmluvy, ktoré boli do nej zapracované. Po vyjadrení súhlasu NR SR sa už textom zmluvy nikto nezaoberal a pravdepodobne už nikto pred jej podpísaním nekontroloval znenie schváleného návrhu so znením, ktoré bolo predložené na jej podpísanie. Netvrdíme, že text bol po jeho schválení v NR SR pozmenený alebo upravený, ale čo ak? Túto zmluvu pripravovalo Ministerstvo školstva SR na čele ktorého v tej dobe stál nominant KDH Martin Fronc a je všeobecne známe ako Kresťansko-demokratickému hnutiu a Konferencii biskupov Slovenska veľmi záležalo na jej schválení. Bola to jedna z ich priorít.

Neodškriepiteľnou pravdou je, že minister Fronc vydal Pokyn MŠ SR o navýšení vyučovacích hodín pre náboženskú výchovu o jednu vyučovaciu hodinu týždenne pre 1.-9. ročník základných škôl už 7 dní po jej podpísaní a teda ešte pred nadobudnutím jej platnosti a účinnosti. Je tým potvrdená skutočnosť, že snaha presadiť vyučovanie náboženstva na školách I. a II. stupňa, bola mimoriadnym záujmom a prioritou KDH a KBS.

Proces prijatia a schvaľovania zmluvy je vec jedna, najdôležitejší je však jej obsah. Do tejto zmluvy sa podarilo klerikálom presadiť viac dôležitých a závažných článkov. Napríklad zriadenie katolíckych škôl rôznych stupňov, na ktorých sa bude učiť podľa učebných osnov a učebných plánov, ktoré schválil zriaďovateľ, teda katolícka cirkev. Ďalej je to zavedenie povinne voliteľného predmetu náboženstvo v základných a stredných školách. Na druhej strane sa SR zaviazala, že nebude požadovať, aby katolícke školy uskutočňovali také výchovné a vzdelávacie programy, ktoré nezodpovedajú katolíckej výchove a vzdelávaniu. Dôvodili to tým, že prevádzka škôl je drahá a tvorba, výroba, distribúcia učebníc a metodických pomôcok tiež, tak všetky náklady bude znášať štát.

Navrhovaná „Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o práve uplatňovať výhrady vo svedomí“²⁵ je úplným anachronizmom a to z toho dôvodu, že išlo o snahu medzinárodnou zmluvou zaviesť do nášho právneho poriadku normy kánonického práva. Aj tento návrh zmluvy pripravovala spoločná komisia, ktorú za SR viedol podpredseda KDH a vtedy minister spravodlivosti Daniel Lipšic a za Svätú stolicu predseda KBS Mons. František Tondra. Protistranu SR teda opäť zastupovali slovenskí občania a presadzovali jej záujmy.

Táto zmluva bola pre KDH taká dôležitá, že riskovala roztržku vo vládnej koalícii s najbližším spolupracovníkom, ktorým po dlhé roky vládnutia bola Slovenská demokratická a kresťanská únia (SDKÚ). Presadenie prijatia tejto zmluvy by roz-

24 Návrh na uzavretie Zmluvy medzi Slovenskej republiky a Svätou stolicou o katolíckej výchove a vzdelaní, parlamentná tlač 542/2004, 3. Volebné obdobie Národnej rady Slovenskej republiky.

25 Návrh Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o práve uplatňovať výhrady vo svedomí, zdroj: <https://www.tkpbs.sk/view.php?cislocikanku=20060119016>, navštívené 20. decembra 2020.

delilo občiansku verejnosť de facto i de jure na dobrých občanov, kresťanov – katolíkov, ktorí majú „svedomie“, a na občanov, druhej kategórie, medzi ktorých by boli zaradení všetci tí, ktorí „svedomie“ nemajú a nie sú toho správneho vierovyznania.

Ústava SR ako najvyšší zákon nášho štátu garantuje uplatňovanie základných práv a slobôd všetkých občanov štátu, teda aj bezkonfesijných²⁶ (čl. 12 a 24). Zásada svetonázorovej neutrality štátu sa však v Slovenskej republike od roku 1993 čoraz viac porušuje. Nie je dodržiavaná zásada rovnosti občanov a tiež nie je možné hovoriť ani o rovnosti jednotlivých vierovyznaní, lebo privilégia a dominantné postavenie v štáte získala katolícka cirkev. A bezohľadne si ich uplatňuje. Prijatím „Základnej zmluvy“²⁷ bol urobený prielom do nášho právneho systému. Prijatou zmluvou o výchove a vzdelávaní bola zavŕšená snaha o získanie kontroly nad školstvom a výchovou mladej generácie. Prijatím a ratifikovaním zmluvy o výhradách vo svedomí, čo sa našťastie neuskutočnilo, by občania štátu boli rozdelení na skupinu tých, ktorí si môžu uplatniť výhradu vo svedomí a skupinu, ktorá si ju uplatniť nemôže, lebo je bez vyznania alebo je iného vierovyznania ako je katolícke. A to je zjavne diskriminujúce. Najdôležitejšie je však to, že ochrana výhrady vo svedomí len na základe rímskokatolíckej viery by viedla k systematickému porušovaniu práv iných osôb a skupín občanov žijúcich v Slovenskej republike.

Spájať svedomie s vyznávaním akejkoľvek viery znamená legalizovanie a privilegovanie jednej a odmietanie inej náboženskej viery alebo filozofického presvedčenia s čím je spojené pripúšťanie možných aktov násillia proti tým, ktorí vyznávajú inú vieru alebo majú iné presvedčenie. Týka sa to samozrejme ľudských a občianskych práv. Ak by zmluva bola prijatá a nadradená nad naše zákony, mohol by to byť akt latentného štátneho terorizmu.

Slovenská republika sa v čl. 20, ods. 1 „Základnej zmluvy“²⁸ zaviazala uzavrieť osobitnú medzinárodnú zmluvu o **finančnom zabezpečení Katolíckej cirkvi**. Táto skutočnosť poukazuje na to, že náš štát zrejme nemá a pokiaľ jeho smerovanie bude také ako je teraz, ani nebude mať záujem o uskutočnenie odľuky cirkvi od štátu. Záujem o to samozrejme už dávno nemá ani samotná Katolícka cirkev, lebo by prišla o desiatky miliónov eur zo štátneho rozpočtu, aj keď pred rokmi verejne vyhlasovali jej predstavitelia, že ak im budú vrátené majetky nebude žiadať finančné prostriedky od štátu a pristúpi na odľuku. Reálne peniaze od štátu, obrovské množstvo vlastných i vrátených majetkov a nezdanené výnosy z nich, je perspektíva o ktorú nechcú prísť. Okrem toho si treba uvedomiť, akými obrovskými finančnými prostriedkami ich podporujú samosprávne orgány a občania v najvnej viere, že Cirkev je chudobná a kňazi nemajú z čoho žiť. Slovenská republika v oblasti financovania cirkví iniciatívne konala a prijala zákon o finančnej podpore činnosti cirkví a náboženských spoločností²⁹ platný od 18.11.2019. Tým-

26 Ústava Slovenskej republiky, zákon. č. 460/1992 Zb. v znení zmien a doplnkov.

27 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 326/2001 Z. z.

28 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 326/2001 Z. z.

29 Zákon č. 370/2019 Z. z.

to zákonom cirkví, najmä dominantná katolícka, chceli zachovať priame financovanie zo strany štátu. Podarilo sa. Tento zákon nie je o tom, že sa by sa postupne mohlo uvažovať o pomalom uvoľňovaní povinnosti štátu financovať cirkví, ale naopak, ešte viac ich pripúta k štátu. V súčasnej dobe (rok 2019) je realizovaná mnohostranná a mnoho odvetvová podpora cirkví, ktorá je vyššia ako 200 miliónov eur ročne. Citovaný zákon „zabetónoval“ priame a plné financovanie cirkví a náboženských spoločností, ale aj zabezpečil pre ne každoročný nárast prostriedkov zo strany štátu. Považujeme za nutné upozorniť, že predkladateľ návrhu zákona vláde a zákonodarnému zboru poskytol ako podklady nepravdivé údaje, na základe ktorých bol tento zákon schválený.³⁰

Všetky uvedené dokumenty sú priamym prejavom politického klerikalizmu v modernej slovenskej spoločnosti, ktoré majú za úlohu vnútiť všetkým občanom Slovenskej republiky ideológiu katolicizmu, a to aj prostredníctvom a za pomoci štátu. Týka sa to hlavne „Základnej zmluvy“³¹. Je nevyvážená, jednostranne výhodná pre Svätú stolicu. Ide tiež o snahu dosiahnuť stav, aby kánonické právo preniklo do sfér občianskeho mimonáboženského života suverénneho štátu, ktorý je podľa ústavy budovaný na občianskom princípe. Je to významné svedectvo a prejav intolerancie voči iným ako katolíkom. Nemalo by to zostať nepovšimnuté najmä zo strany odbornej, ale aj laickej verejnosti.

A ešte dôvetok k základnej zmluve: „Najväčšími nepriateľmi Slovákov sú práve Slováci“.

Poznámka na záver k návrhu Zmluvy o práve uplatňovať výhrady vo svedomí:

Je potrebné hlbšie analyzovať obsah a dosah tejto síce krátkej, ale dôležitej zmluvy. Urobili to niekoľkí odborníci na ľudské práva, právnici, humanisti i obyčajní ľudia, ktorí po oboznámení sa s navrhovaným textom prišli k záveru, že iniciátori zmluvy, jej spracovatelia a predkladatelia presadzujú bez škrupúl katolicizmus, ktorý by sa mal stať štátnym náboženstvom. V návrhu tejto zmluvy sa iba jedenkrát, v čl. 5 vyskytuje slovné spojenie „podľa právneho poriadku SR a v jeho medziach“ (okrem toho sa SR jedenkrát zaväzuje, že...), ale odvolávanie sa na „Základnú zmluvu“ sa vyskytuje štyrikrát a na náuku viery a mravov alebo vieroučné a mravoučné zásady trikrát.

Pojem „vieroučné a mravoučné zásady“ sú podľa tohto článku jednoznačne zásady, ktoré uznáva iba skupina ľudí vyznávajúca katolícke náboženstvo riadiaca sa Magistériom katolíckej cirkví. Je preto zrejme, že ľudia bez vyznania, príslušníci evanjelickej cirkví, židia, moslimovia, ako aj príslušníci iných cirkví a náboženských spoločností, keďže nie sú katolíci, tak sa Magistériom neradiia. Z logického výkladu čl. 3, ods. 1a 2 preto vyplýva, že si podľa tohto článku nemôže výhradu vo svedomí uplatniť každý, ale iba ten, kto sa riadi mravoučnými a vieroučnými zásadami katolíckej cirkví. Ani jeden z predstaviteľov slovenskej hie-

30 Podrobne o financovaní cirkví a náboženských spoločností i články o financovaní cirkví v súvislostiach pozri desaťdielny seriál Mýty a legendy o odluke na stránke Spoločnosti Prometheus: www.prometheus.sk.

31 Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 326/2001 Z. z.

rarchie katolíckej cirkvi, ani ich zbor, nie je schopný definovať čo všetko tieto zásady obsahujú. Existuje tu tiež nebezpečenstvo, že za tieto zásady môžu byť určené niektoré činnosti a konania z doby stredoveku a inkvizície. Je potrebné zabrániť tomu, aby to bolo zakotvené v medzinárodnej zmluve už len preto, že sa to týka iba iste skupiny ľudí a nie všetkých občanov SR.

V prípade ak by tento návrh zmluvy bol prijatý, ratifikovaný a vstúpil by do platnosti, ako si to želá cirkevná hierarchia a politici z KDH, ako medzinárodná zmluva o ľudských právach a slobodách je takmer isté, že sa bude výklad práva na výhradu vo svedomí vykonávať neobmedzene a bezbreho. Pretože „vieroučné a mravoučné zásady“ sú obsiahnuté v množstve rôznych dokumentov pápežov, koncilov, synod, pričom nie sú spracované či zhrnuté v nejakej zbierke noriem správania a konania, preto ich obsah a výklad by bol ponechaný na posudzovanie iba Svätej stolice. Aj preto zriadenie akejkoľvek zmiešanej komisie³² (čl. 7, ods. 2) je len odpútaním pozornosti s cieľom dať zmluve „akože“ objektivitu. Vzhľadom k tomu, že zástupcovia jednotlivých signatárov by mali v komisii paritné zastúpenie, nebolo by možné jednu stranu prehlasovať. Ako prevaha Vatikánu by sa tiež javilo to, že sa dá predpokladať, že zástupcovia SR môžu mať o vieroučných a mravoučných zásadách iba akési neurčité poňatie a teda by sa za tieto zásady mohlo vydávať čokoľvek, čím by vznikol Vatikánu monopol na nekontrolovateľný výklad „zásad“. Ak by zástupcovia SR v komisii mali vedieť čo-to o týchto zásadách s veľkou pravdepodobnosťou (hraničiacou s istotou) by do nej boli delegovaní zástupcovia katolíckeho vierovyznania (členov komisie mal menovať minister kultúry na návrh ministrov spravodlivosti a zdravotníctva). V konečnom dôsledku by sa to mohlo posudzovať tak, že komisia je zložená iba z ľudí, ktorí presadzujú záujmy Svätej stolice a tým pádom by komisia rozhodovala jednostranne, bez možnosti akejkoľvek kontroly a prípadný spor by nikdy nemohol Vatikán prehrať. Znamená to tiež, že výklad Vatikánu by bol záväzný pre rozhodovanie slovenských orgánov (napr. súdov) a bolo by to vlastne aplikovanie kánonického práva do právneho systému SR. Zmluva má šancu získať nepriaznivé prvenstvo tým, že sa stane nebezpečným precedensom v dejinách práva moderných občianskych a demokratických spoločností. V tomto zmysle sa vyjadril vtedajší hovorca ministra spravodlivosti pre istý denník takto: „Slovensko bude v tomto smere priekopník a naša zmluva bude slúžiť ako vzor pre ostatné štáty.“

Spájať svedomie s vyznávaním akejkoľvek viery znamená legalizovanie a privilegovanie jednej a odmietanie inej náboženskej viery alebo filozofického presvedčenia, s čím je spojené pripúšťanie možných aktov násillia proti tým, ktorí vyznávajú inú vieru, alebo majú iné presvedčenie. Týka sa to samozrejme ľudských a občianskych práv. Ak by zmluva bola prijatá a nadradená nad naše zákony, mohol by to byť akt latentného štátneho terorizmu.

32 Návrh Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o práve uplatňovať výhrady vo svedomí, zdroj: <https://www.tkbs.sk/view.php?cisloclanku=20060119016>, navštívené 20. decembra 2020.